

ي ر ي س ع ل ا د م ح أة ن ي ل . د : إعداد 1 - عرب 161 / 1 نقد أدبي 1 نقد أدبي 1 عرب 161 (ي ث ل ا ث ل ا و ت س
لم ا جامعة الملك خالد - قسم اللغة العربية 1211 : إعداد لجنة العسيري . د 1 [ي ر ي س ع ل ا د م ح أة ن ي ل . د : إعداد 1
- عرب 161 / 1 نقد أدبي مة والمقدمات النظرية لعلم النقد القواعد العا^١ أو ث ح ب ي أ ر ه و ج ل ك ش ي ه ا ب ت ع ا ب
ي م و ه ف لم ا ب ن ا ج ل ا ع ب ت ت ب ء د ب ل ا ي ب د الأ د ق ن ل ل ا ن ع ث ي د ح ل ا ن ي ل ع ض ر ف ي ر
ة ب ا ج الإ ن ي ل و ا ح م ، د ق ن ل ل ا و ب د الأ م و ه ف م ا ه ل م ح ي ي ت ل ا ت ل ا د ل ا ن ع ف ش ك ل ا ي ل ع ا
ن ه ل م ع ن س ق ل ط ن لم ا ا ذ ه ن م و ، ة س ا ر د^٢ ؟ ا م ه ن ي ب ة ق ل ا ع ل ا ه ج و ا م و ؛ د ق ن ل ا م و ؛ ب د الأ
م : عن السؤال^٣ ك ل ذ ن إ ف ر و ع ش ل ا و ك ا ر د الإ ي ت و ق ن م - ا ن ي ه و ل و - ا ظ ح ي ت و أ ي ت م ، ه ت ل
و ف ط ذ ن م ب د الأ ر ص ا ع و ، ا ر ك ب م ي ب د الأ د ق ن ل ل ا ش ن د ق و ، ه ق و ذ ت ن ه م ن ف ه م الأ د ب و ك م ي
ق ل ل ي ل ك ل ذ ز و ا ج ي ا ي ب ا ج ي إ م أ ، ب س ح ف ر ع ش ل ا و ذ ت د ن ع ف ق ي ا ي ب ل س ه د ق ن ن ا ك أ
ء ا و س ، ر ع ا ش و أ ب ق ع د ج و د ق ا ن^٤ ر . ل ل ع م ا ح ر a ش ل ا ع ف ن ا ل ا ذ ه ن ع ح ا ص ف الإ^٥ ن ي ن ع
لم ا ن أ ك و ، ف ي ه م ع ن ا ه ر و ط ت ل ا ي و ط ا خ ي ا ت ة م ل ك ل ل ن أ ل ا ح ل ا و ، و ك ذ ا ن س ح ل ل ا ق ل ل ا و ب ي ذ
ه ت ل ا ي ل ع ل ا د ل ل م ل a س الإ ر د ص ي ف ا و ض ح ة م ل ك ل ل ل . ل . " . آ د ا ب ه م و أن س ا ب ه م و ع ق و ل ه م و الع ر ب ل ه م
ف ض ل ف ي أ ح س a ب ه م^٦ ي و و ل ل ب ، ب و س ن م ل ض ف ل ا ي ل إ م ه ل ك ، ف ر ع م و الأ د ب ي الفاضل والسؤدد
موصوف، ة ي ه ا ف ش خ د مة م ع ا ن ي اللغ ة و ق ض ا ي ا ه ا ، و الأ د ب ه و الد ا ع ي إ ل ي ة ب د ا م و) ب ت ا ك (ب د آ ة ظ ف ل ت
د ر و) أ د ب (و م ن ه ذ ا الأ ص ل^٧ ل : د ب ع ل ل ا ن ب ة ف ر ط و ق ك ل ذ ن م و . و ه ي الط ع a م ال ذ ي ي ص ن عه ال ر ج ل ي د ع و إ ل ي ه
الناس^٨ ر _____ في ن ا ي ن ت ق ب د الأ ي ر ت ل ا ي ل ف ج ل ا و ع د ن ة ا ت ش ل م ا ي ف ن ح ن م ا و م ل
ع ت ف ، ض الأ ي ف الل ه ة ب د ا م ن أ ر ق ل ا ا ذ ه ن إ : " قال^٩ ل و س ر ل ا ن أ^{١٠} و ف ي ال ح د ي ث ع ن ا ب ن م س ع و د ر
و ال قرآن ي ج م ع ال آ د ا ب ال ت ي ي د ع و الل ه ت ع a ل ي ع ب ا د ه إ ل ي ه a " م أ د ب ت ه) . (ي س ف ن ل ا ب ي ذ ه ت ل ا ي ن ع م ب ل ص ت ي ا م
ك ن م ة ع ف ا ن ظ ع ا و م و ، ة ح ل ا ص م ك ح و ، م ي ر ك ق ل ل خ ن م ل 1 : م ، ص 991 ، 9 : ط ، ب ي ا ش ل ا د م
ح أ ، ي ب د الأ د ق ن ل ل ا و ص أ ( ) 4 : ص ، ب ي ا ش ل ا د م ح أ ، ي ب د الأ د ق ن ل ل ا و ص أ ( ) 2 [ي ر ي س ع
ل ا د م ح أة ن ي ل . د : إعداد 1 - عرب 161 / 1 نقد أدبي^{١١} ي إ ذ ؛ ة ف ل ت خ م ن ا ع م ب د ر و د ق و ، ي س ا ب ع ل
ا و م الأ ن ي ر ص ع ل ل ا ل ا خ ن ا ك) أ د ب (ع م a ل ف ط ت س ا ع و ي ش و إ ن^{١٢} و و ه و ة ص ا خ ل ا ء ا ن ب أ م ي ل
ع ت ه ي ل ل ك و ي ي ذ ل ا ي ل ع ب د و ل م ا ظ ف ل ق ل ط أ و ، ع ل ي الع ل م ب a لش ع ر و الأ ن س a) أ د ب (ة م ل ك ت ق ل ط أ
ا م ك ، ب د الأ ب ا ب ي ف ر خ الأ ي ه ت ج ر د أ و ، ه ت ر م ث ن ا س ل ل ا ن . ه ر ه و ج و ه ت ي ه ا م ي ل إ ر ي ش
ي ل a ب د الأ ص و ص خ ب ب ر ع ل ا ن ع د ر و a م ل ك ن أ و د ب ي ه ل ك ل ذ ل ا ق ف و ن ق ي د " ل س a ن الع ر ب "
و ح ت ي ، ر و ث ن لم ا و م و ظ ن لم a ن م ر و ث أ ل م ا ي ف ه ر ص ح^{١٣} ف ر^{١٤} ن م ح ب ص أ ه ن أ ة ج ر د ل ، ر خ آ ي ل إ
ه ا ج ت ا ن م ا ه ف ل a ت خ ا و م و ه ف لم a ا ذ ه ل ل a د ب ع ش ت a ن ظ ح ل a د ق a ن ك ن إ و ، ه ر ص a ن ع و ه ت a
ن و ك م^{١٥} ل . ب د ل a ل ل م a ش و د ح و م ف ي ر ع ت ي ل ع و ص ح ل a ب ع ص ل a ر ل ه ذ ه : ف a لأ د ب و ع ل ي ه . ه ت ا
ر^{١٦} ق ر ك ن و ه ي ل إ د و ع ن a ن أ ب ز a ت م ي a م و أ ز a ت م ي أن الأ د ب " ب ي ا ش ل a د م ح أ ي أ ر ، ا ذ ك ه و
ي ت ل a ي ه ت ل a ع ف ن a ل و ف ط a و ع ل a ة ا ث إ و ، ة ر م و ة ر م س a ن ل a ه و ر ق ي ي ت ل a ة د ل a ل a
ص و ص ن ل a ر) (ه ل م ح ي ل إ ة ف a ض ل a ب ، ه ي ل ع a ل ل و د ، و الإ ق ب a ل : ، : ي ه و ؛ د و ل خ ل a ك ل ذ ك و ت
ا م ي ق ر ة ر ك ف ل a و ، ا ب د أ ه ن و ك ن ع ه ج ر خ ت) . (ن a س ن a ل ن ا د ج و ك ر ح ت ة ل ل a د ل ؛ ة ي ل
ص الأ ا ه ي ن a ع م ن ع ه ظ a ف ل أ ب ب ي د a ل ج ر خ ي ي ذ ل a م ل a ك ل a " : أن ه ع ب د a ل ع ز ي ز ع ت ي ق م a ه ي ة الأ د ب . ي
ب د الأ د ق ن ل ل a ل و ص أن ع ل a ق ن ، ن و د ل خ ن ب ل a ؛ ة م د ق ل م a ( ) . 9 : ص (، 991 ة ر ش a ع ل a ة ب ط ل a
، ي ب د الأ د ق ن ل ل a ل و ص أ ( ) 1 ر 4 : ص ، و د ن م د م ح م . م ، د a ر ن ه ض ة م ص ر ، ع B د a ل ع ز ي ز ع ت ي ق ، الط ب ع ة ال ث a ن ي ة ( ) د :
إ ع د ا د 1 - عرب 161 / 1 نقد أدبي^{١٧} ه ت ل ي س و ة ا ي ح ل a ن ع ر ي ب ع ت ب د a ل ن أ ي ل إ -) ه د س ن (ن ع د ر و
ا م ي ل إ ا د ن ت س م - ب ي ن م a ن ه ب ع ز ال د ي ن إ س م a ع ي ل^{١٨} ق ق ح ي ل ؛ ة ي ص خ ش ل a ه ب ر a ج ت ل a ل ا خ ن م ة ا ي
ح ل ل ب ي د a ل م ه ف a ن ي ل ل ق ن ي ا م ر د ق ب a ي ف ر ح ة ا ي ح ل l ق ن ي ل a ه ن أ ف ي ض م ، ة غ ل ل
ا ن ي و ك ت ي ف ك ر ت ش ت ر ص a ن ع ة ب ا ة م ث ه ن أ ه س ف ن a ل ا ي ف a د ك و م و ، د ي ع ب د م أ^{١٩}

دن م س ا ر و ه ا ه ب ل ا ق ي ت ل ا ق ع ف ن ل م ا و أة ع ت ل م ا ر (. الفني أو عنصر التأليف والأسلوب العنصر العقلي،
 والعاطفي، و : تتحدد في العمل الأدبي، " ن لماهية الأدب، ولعل هذا ما دفع اع ن ا م ا ع م ا ج ا م و ه ف م م د ق ت ن أ و د ،
 ت ن ي ا ب ت و ف ي ا ع ت ل ا ت د د ع ت ا ذ ك ه و ر ر ، د و ج و م ر ي غ ه ي ل ع و ث ع ل ا د و ن ي ذ ل ا ف ي ر
 ع ت ل ا " إلى التأكيد على أن عبدالفتاح كيليطو "ى أن تعريف الأدب محاولة ي أة م ث ن م و ، ر خ أ م ا س ق أ بة ط ا ح
 الإ ن عة ز ج ا ع ي ق ب ت و ، والتركيذ على القيمة الجمالية من شأنه أن يفتح أمامنا الباب للحديث ليس فقط عن الأعمال
 الأدبية الخالدة " ي ت ل ا و ، ي ب د الأ ل م ع ل ل م ي ي ق ت ل ا و م ك ح ل ا و ق ي ل ع ت ل ا وة ف ر ع ل م ا ن م ا ب
 ر ض و ق ر اة ل ه ذ ا النشاط د ق ن ل لة ي ح ل ا ط ص ال اة ل ل ا د ل ا د ي د ح ت ي ف ض و خ ل ل ا ب ق و " ت م ي ي ز : د ا ق
 ن ت ل ا و د ق ن ل ا و ، ة ئ ي س ن ل ا ب د ل ا ت م خ ت ل فة ؛ ف ه و خ ل ا ف) ل س ا ن الع ر ب (ي ف ظ ف ل ل ا د ر و د ق ف
 القاموس والمعجم، إن نقدت الناس " : ه ل و ق ء ا د ر د ل ا ي ب أن ع د ر و ذ إ ك م ا ق د ي ح م ل م ع ن ي العيب والتجريح؛ ، ا ه ن
 م ف ي ز ل ا ج ا ر خ إ و م ه ا ر د ل ا " ت ل م ع ت س ا و ، ه ت غ د ل ي ن ع م بة ي ح ل ا ه ت د ق ن و ، " ن ق د و ك ،
 وإن تركتهم تركوك " ة د ئ ا س ل اة ل ل ا د ل ا ل ع ج ا م ا ذ ه ل ع ل و ، ن و ر خ الآ ا ه ي ف ع ق ي ل ا ي ت ح ا ه ب ر ي ه
 ش ت ل ا و م ه ئ ا ط خ أ د ص ر ل ء ا ب د الأ ب ق ع ت ي ن ع م ب ، ب ت ص ر ف) 1 - : ص (، ع ز ال د ي ن إ س م ا ع ي ل ،
 ب ت ص ر ف) 1 - 4 : ص (، ع ب د ال ف ت ا ح ك ي ل ي ط و ، د ا ر ت و ب ق ا ل ، الط بعة الرابعة ( ) 1 . 1 : ص (، ب د الأة ي ر ظ ن ( ) 4 . 1 .
 991 وش، الطبعة الأولى معجم المصطلحات الأدبية المعاصرة؛ سعيد عل ( ) د : إ ع د ا د 1 - ع ر ب 1 / 161 ن ق د أ د ب ي ه ئ ي د ر
 ن م ر ع ش ل ا د ي ج ز ي ي م ت ر ع ش ل ا ب ر ع ل ا ن م ن ي م ت ه ل م ا د ن ع ظ ف ل ل) (. ه ل ك ك ل ذ ي ل
 إ ا د ا ن ت س ا ر ر) و ط س ر ل ا الش ع ر (و ل ن ا ف ي ك ت ا ب ، ة س ا ر د ل ا ب ه و ل و ا ن ت و ن ا ن و ي ل اة ف س ل ا ف
 ب د الأ د ق ن ب م ت ه ا ف ، د ق ن ل ا وة غ ل ا ب ل ا ب ن ي م ت ه م ل ل ا ع ج ر م ر ا ص د ق و ، ر ي ي ا ع م و س
 ي ي ا ق م ي ل إ ا د ا ن ت س ا) ا د ي د ح ت ر ع ش ل ا (ب د الأ ع ب ت ت ي ل ع م ئ ا ق ل ا د ي د ج ل ا ي د ق ن ل
 ا ه ج و ت ل ا ي ل إ ت ر ا ش أ . الأ د ب ية